

ISBN-978-93-80039-09-1

3rd INTERNATIONAL CONFERENCE on Current Issues in Education & Social Sciences

09th & 10th May 2015

Organized by

Faculty of Education

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. (M.S.), India.

In collaboration with

Department of Education,
Dr. B. A. M. U., Aurangabad.

and

Jay Prakash Narayan College
of Education, Aurangabad.

Editors

Dr. Shobhana Joshi
Dr. Ganesh Shetkar

Dr. Balaji Lahorkar
Dr. Satish Satav

प्राथमिक शाळांमधील सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन धोरणांनुसार होणाऱ्या सर्वंकष मूल्यमापन प्रक्रियेचा
विविधरूपक अभ्यास

डॉ. जोशना व्ही. जोशी, विद्यागुरुक तथा अखिलता,
विद्यागुरुक विद्याशाळा, डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

shojanajoshi20@gmail.com, Mo: 9422240382

अनुष्ठा अश्विन कोरगडे, संशोधक विद्यार्थी,
विद्यागुरुक विभाग, डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

पार्श्विका :-

प्राथमिक शिक्षण प्रत्यक्ष शिक्षण आहे. प्राथमिक शिक्षणातून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा शारीरिक, बौद्धिक, भावनिक अशा स्तरावरील वसुधला अंतिम संशोधन यांचे विकास अर्थव्यक्त असतो. त्यामुळे अतिरिक्त शिक्षण क्षेत्री सातत्य, विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होत असताना मूल्यमापनातून वेळोवेळी त्यांच्या अध्ययनातील वृत्ती अडथळां ओढण्याची क्षमता हीच दूर होऊन त्यांचे उत्तम यशस्वी वयाचे अर्थो अर्थो असते.

बालकांच्या रुकांतीच्या शिक्षणाचा अर्थव्यक्त 2000 मुलांमधील सर्वंकष मूल्यमापन धोरणांनुसार सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन पध्दती त्सापू केलेली गेली. बौद्धिक, भावनिक व शारीरिक संशोधन विद्यार्थ्यांच्या अंतर्गत अनुभूतिशक्तींचा आढावा घेणे म्हणजे सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन होय.

संशोधनाची गरज :-

वृत्ती शैक्षणिक क्षेत्रात 1988 मध्ये प्रवेश करतो आणि मूल्यमापन क्षेत्रात सुधारण्यावर भर दिला आहे. तात्काळीन परीक्षा पध्दतीमधील दोषांचे दिग्दर्शन करताना संशोधकांचे विचार तयार केले आहे.

मूल्यमापन हा अभ्यास - अभ्यास करतोच एक अंशहीत भाग होय. जिणेच शैक्षणिक क्षेत्राचा भाग म्हणून शैक्षणिक दर्जा सुधारण्यासाठी परीक्षा क्षेत्रात शिष्टे.

1. प्राथमिक शिक्षण अभ्यासक्रम 1988.
2. डॉ. अर. व्हा. व्ही. तामोती अभ्यास 1990.
3. राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा 2005.

बालकांच्या संशोधनात

1. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या विविध पैलूंचा विकास तत्काळीन परीक्षा पध्दती अपुरी ठरते.
2. परीक्षा पध्दतीने विद्यार्थ्यांवर ताण येतो त्यासाठी सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन पध्दती वापरणे आवश्यक आहे.
3. विद्यार्थ्यांची प्रगती दाखविण्यासाठी क्षेत्रांचा वापर करतात.

विद्यार्थ्यांचे वर्षे वाच्य न जाता त्यांना कर्जातले मिळवावे व त्यांच्या दोषांना सुधारण्यासाठी अडथळां, वृत्ती सुधारण्यासाठी वेळोवेळी मार्गदर्शन करणे अर्थव्यक्त आहे.

शासनाने घेतलेल्या कोणत्याही निर्णयाची माहिती ही सर्वांना समजणे महत्त्वाचे आहे. त्यासोबत त्या माहितीची अंमलबजावणी करून स्वतःचा व इतरांचा विकास करणे गरजेचे आहे.

अध्ययन - अभ्यासनातून विद्यार्थ्यांच्या होणाऱ्या शैक्षणिक प्रगतीचा पुरावा मिळण्यासाठी सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची आवश्यक गरज आहे. शासने विद्यार्थ्यांवर अभ्यासनातून बाबीचे मूल्यमापन होणे जरूरीचे आहे. अभिरुची व कला यांचेही मूल्यमापन होणे आवश्यक आहे. त्यासाठी सर्वंकष मूल्यमापनाचा विचार आवश्यक आहे. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या विविध पैलूंच्या विकासासाठी प्रेरणा, दिशा आणि मार्गदर्शन उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. मूल्यमापनातील तंत्रांचा वापर करताना व आकारिक मूल्यमापन करताना येणाऱ्या अडथळांचा, विचारांचा आडावा घेण्यासाठी संशोधनाची गरज आहे.

कारण हा निर्णय शासनाचा सर्वांसाठी हिताचा असतो. आजपर्यंतच्या सर्वंकष धोरणांमध्ये सर्वंकष किंवा सर्वांगीण असे शब्दप्रयोग होत असले तरी प्रत्यक्षात मात्र व्यक्तिगत विकासाच्या तिन्ही क्षेत्रांचा सारखाच विचार केला जात नाही.

शासनाने सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन या धोरणांतर्गत संकलित व आकारिक पध्दतीने मूल्यमापन करणे या पध्दती प्राथमिक स्तरावर अनिवार्य केली आहे. विद्यार्थ्यांच्या तिन्ही क्षेत्रांचा विकास घडवून आणण्यासाठी सातत्याने त्यांचे मूल्यमापन करणे व त्या मूल्यमापनासाठी आकारिक परीक्षा पध्दतीतील साधने / तंत्रे वापरताना शिक्षकांना प्रशिक्षण घेणे आवश्यक असून योग्य साधनांचा वापर करून सर्वंकष मूल्यमापन होत आहे का ? साधने / तंत्रे वापरताना किती साधने वापरतात त्याबद्दल शिक्षकांना संभ्रम होतो का ? तंत्रे वापरण्याची अंमलबजावणी झाली आहे का ? हे पाहण्यासाठी सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन प्रक्रियेअंतर्गत त्यांचे मूल्यमापन करता येते.

मूल्यमापन खरोखर सातत्यपूर्ण व सर्वंकष होते का ? मूल्यमापनासाठी वापरली जाणारी तंत्रे सर्वंकष मूल्यमापनासाठी तंत्रे उपलब्ध असली तरी त्यांचा वापर योग्य, वेगळे निष्कर्ष वस्तुस्थितीदर्शक आहे का ? फसवे आहेत ? यांचा अभ्यास करण्यासाठी प्रस्तुत संशोधन करण्यात आले आहे.

संशोधनाचे महत्त्व :-

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्व

1. सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास साधण्यास मार्ग मिळतो.
2. शिक्षकांकडून विद्यार्थ्यां परीक्षाधीन न होता तो स्वयंचालित होईल.

शिक्षकांसाठी महत्त्व

1. शिक्षकांना सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनातील अडथळां व चुका लक्षात येतील व ते योग्य बदल करून घेतील.
2. आकारिक मूल्यमापनासंबंधी वापरणारी साधने व तंत्रांच्या कार्यपध्दतीमध्ये सुधारणा वाढविता येईल.